

Тлепова Марина Ігорівна,
аспірант кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПОНЯТЬ «ЮРИДИЧНА ОСОБА ЯК ПОТЕРПІЛИЙ» ТА «ЦИВІЛЬНИЙ ПОЗИВАЧ»

Юридична особа в кримінальному провадженні як потерпілий є новелою національного кримінального процесуального законодавства. Вбачається, що це законодавче положення було сформульоване на підґрунті наукових пропозицій. Наділення юридичної особи правами потерпілого, які передбачені ст. 56 КПК, є безсумнівним досягненням науки кримінального процесу. В КПК 1960 року було закріплено, що юридична особа, яка зазнала матеріальної шкоди від злочину і пред'явила вимогу про її відшкодування, мала можливість отримати процесуальний статус цивільного позивача (ст. 50). На нашу думку, таке положення не відповідало конституційному принципу захисту прав усіх суб'єктів права власності, передбаченого частиною 4 ст. 13 Конституції України.

Поза всякого сумніву, визнання юридичної особи потерпілим наділяє її більшим обсягом прав, ніж у цивільного позивача (за КПК 1960 року), і як наслідок — більшими можливостями для захисту порушених інтересів.

В даному аспекті заслуговує на особливу увагу позиція деяких вчених-процесуалістів з приводу того, що можливості для захисту своїх прав та інтересів у юридичної особи були необґрунтовано звужені. Заборона визнавати юридичну особу потерпілим призводила, з одного боку, до очевидної недостатності комплексу процесуальних прав, якими наділений цивільний позивач для захисту власних інтересів, а з іншого — створювала ситуації, коли юридичні особи, які фактично ставали учасниками правовідносин, врегульованих кримінальним процесуальним законом, були позбавлені необхідних процесуальних засобів для захисту порушених прав.

Зокрема, відповідно до ч. 3 ст. 61 КПК цивільний позивач має права та обов'язки, передбачені КПК для потерпілого, в частині, що стосуються цивільного позову, а також має право підтримувати цивільний позов

або відмовитися від нього до видалення суду в нарадчу кімнату для ухвалення судового рішення.

Слід зазначити, що за деякими незначними розбіжностями процесуальний статус вказаних учасників майже повністю збігається: правами, які відрізняють потерпілого від цивільного позивача є право підтримувати цивільний позов або відмовитися від нього. При цьому і потерпілий, і цивільний позивач реалізують своє право на відшкодування шкоди шляхом пред'явлення цивільного позову. Тому, на нашу думку, вказані права слід передбачити для потерпілого без додаткового наділення його процесуальним статусом цивільного позивача.

З огляду не вказане вважаємо, що слід погодитись із О. В. Гриненко, який запропонував надавати потерпілому права цивільного позивача «автоматично», без додаткового визнання його цивільним позивачем в кримінальному процесі.

На підставі викладеного, вважаємо за доцільне додати до прав потерпілого — юридичної особи наступні права: право підтримувати цивільний позов або відмовитися від нього до видалення суду в нарадчу кімнату для ухвалення судового рішення та виключити з учасників кримінального провадження цивільного позивача. У порівняльно-правовому аспекті слід зазначити, що в КПК Франції, ФРН поняття «цивільний позивач» та «потерпілий» використовуються як синоніми.

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. В. І. Маринів.

Третьякова Ольга Олександрівна,
студентка 3 курсу 1 групи факультету
підготовки кадрів для Пенсійного фонду
України Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого.

ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ З МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ, У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

На сучасному етапі розвиток науково-технічного прогресу викликає певні зміни у всіх сферах життя, в тому числі і в юридичній. З появою мережі Інтернет з'явилося багато злочинів, пов'язаних з інформаційною